

บทคัดย่อ

จากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในประเทศไทย ทำให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและสุขภาพตามมา โดยเฉพาะในเรื่องความสามารถในการดูแลตนเอง เนื่องจากวัยสูงอายุมีความถดถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับปัญหาทางสังคมและสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกรณีศึกษา คือ โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้องและโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น เนื่องจากเป็นโครงการที่อยู่อาศัยของภาครัฐที่สร้างสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครโดยมีการดำเนินการมากกว่า 25 ปี ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์ได้ว่า ประชากรผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก จึงเป็นกรณีศึกษาที่จะสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้สูงอายุได้

โดยงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นในการศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งขอบเขตของงานวิจัยนี้ไม่ใช่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเดินทางด้วย ADL Model เท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นถึงความพยายามที่จะเข้าใจกลไกที่จะบรรลุถึงการใช้พื้นที่ที่ดีได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้มี 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตกับการทำกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ โดยการใช้ ADL Model (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุกับการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมประจำวัน (3) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของการเดินทางของผู้สูงอายุกับการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมประจำวัน และภายนอกชุมชน (4) เสนอแนะแนวทางการวางแผนการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ใช้การสัมภาษณ์และตั้งคำถาม โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ 200 ตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุ (60-69 ปี) และคนชรา(70-80 ปีขึ้นไป)

ผลจากการศึกษาได้พบประเด็นที่สำคัญที่นำไปสู่การวางแผนการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุ ดังนี้ (1) พฤติกรรมการเดินทางในการทำกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุและคนชรา มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยผู้สูงอายุมีพฤติกรรมที่สามารถเดินทางได้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน แต่ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุและคนชราจะเดินทางโดยเฉลี่ยประมาณ 1 กิโลเมตรต่อวัน เหตุผลที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะเดินทางเพื่อทำกิจกรรมประจำวันภายในชุมชนมากกว่าภายนอกชุมชน เนื่องจากสภาพร่างกายของตัวผู้สูงอายุเองและสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทาง โดยกิจกรรมที่ทำคือ กิจกรรมการพูดคุยกับเพื่อนบ้านหรือในละแวก

ชุมชน การซื้ออาหารและของใช้ การเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือชุมชน การเดินทางไปทำบุญที่วัด การเดินทางส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางเท้าสำหรับกิจกรรมที่อยู่ภายในชุมชน และจะใช้การเดินทางโดยรถขนส่งมวลชน พาหนะส่วนตัว และแท็กซี่สำหรับกิจกรรมที่อยู่ภายนอกชุมชน (2) สภาพปัญหาการใช้พื้นที่ภายในโครงการที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุยังไม่มี การรองรับที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น พื้นที่ส่วนกลางอาคาร ทางเดิน ยังมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ไม่ปลอดภัยในการเดินทางสัญจรในการประกอบกิจกรรมของผู้สูงอายุ (3) ด้านความต้องการของผู้สูงอายุในโครงการ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการคือ ทางเดิน ราวจับบันได ระบบขนส่งมวลชนโดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการให้มีการส่งเสริมกิจกรรมชมรมสำหรับผู้สูงอายุ การบริการดูแลและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการฝึกอาชีพ การสร้างงานให้เกิดรายได้ เป็นต้น

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการอยู่อาศัยสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ควรพิจารณาในระดับดังต่อไปนี้ คือ ในระดับชุมชน ด้านที่ตั้งของอาคาร ผังบริเวณชุมชน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เอื้อต่อความสะดวกสบายในการประกอบกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชน ในระดับอาคาร ด้านรูปแบบของอาคาร รายละเอียดของพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของอาคารและอุปกรณ์ในอาคารที่เอื้อต่อการใช้พื้นที่ ระดับห้องพัก พื้นที่ใช้สอย สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพักอาศัยเพื่อสอดคล้องกับการอยู่อาศัย และระดับบุคคล ด้านความต้องการของกิจกรรม ในด้านต่าง ๆ ที่ควรจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับครอบครัวและบทบาทต่อชุมชน ให้สอดคล้องกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการสร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าในสังคมแก่ผู้สูงอายุอีกทางหนึ่งด้วย

Abstract

With the growing population of older citizens, Thailand is now becoming more of the graying society. This implies the increase in social problems particularly those related to healthcares. The regression in all aspects ranging from physical, mental, economic and social as a result of the increasing of age leads to the need for the governmental authorities to assist this group of citizen to live happily in our society.

This research was conducted as a case study on the samples from Tong Song Hong and Klong Chan Housing Project. These selected venues for data collection were residential areas provided by the government for the citizens of lower incomes and they have been under operation for more than 25 years. From this information, it can be assumed that most of the inhabitants are reaching their senior years. Therefore, they can serve as a representative group for the elderly in Bangkok.

The paper illustrates the daily behavior of elderly residents in public housing project: Tong Song Hong Housing Project and Klong Chan Housing Project, Bangkok, Thailand. The scope of this paper is not only the elderly traveling behavior by ADL, but also the attempt to understand the mechanism of achieving space requirements.

The objectives of the study are; (1) to study the elderly behavior and doing daily activities of elderly by using the Model of Activities of Daily Living; (2) to analyze the relationship between travel and space requirement for doing activities; (3) to study the elderly problems and needs in their travel and space requirement in doing activities both within and outside their community; and (4) to suggest a guideline of planning for elderly in public housing. The research method comprised a field survey on the case study by observation, interviews, and questionnaires, which was conducted among a randomly selection samples of 200 with; the elderly (60-69 years) and the old (70-80 years old up).

The finding of this study is as follows: (1) the travel behavior of the elderly is slightly different from that of the old. The elderly are able to travel within and outside their community. Most of the elderly and the old can travel just within their communities with an average distance of about 1 kilometer per day. The result indicates that most of

the elderly like traveling in their community more than outside their community because their physical conditions, facilities and circumstances do not contribute to their travel. They travel to do the activities such as talking to neighbors, shopping, attending clubs and merit-making at temples with public transportation, their own vehicle or taxi; (2) as for the problem of space requirement, it is found that the facilities such as courts and corridors are not suitable for the elderly living conditions, so they can be dangerous traveling to do their activities; (3) With regard to their needs, the elderly want to have some facilities improved such as corridors, stair rails and public transportation system. In addition, they want to have club activities, healthcare services, career training as well as increased income.

With reference to the suggestion about a guideline of planning for elderly public housing, the following should be taken into consideration: good location, efficient public utilities and facilities contributing to doing activities both within and outside the community, well-equipped rooms and buildings in accordance with space requirements, as well as activities meeting the elderly needs to promote their relationship with their family and community and to make them proud of being valuable in their society.